

ZIEKTENPREVENTIE ALS VOORBEREIDING OP HET KWEEKSEIZOEN BIJ KANARIES

Door: drs. Hedwig van der Horst, Vogelpraktijk Riel

INLEIDING

Het broedseizoen is altijd een spannende periode, en ook een periode dat er veel mis kan gaan. Een goede voorbereiding is daarom essentieel. In dit stuk wil ik het niet hebben over de grootte van de volière, nestgelegenheid en agressief gedrag van andere vogels. Ik ga het hebben over ziekten en kort over voeding. Een gezonde vogel leeft in principe (net als ieder ander dier) in voortdurend evenwicht met zijn omgeving. Zo is ook zijn afweer ingesteld op de ziektekiemen die voorkomen in zijn omgeving en die zelfs in zijn lichaam aanwezig kunnen zijn. Zolang de afweer van de vogel en het aantal ziektekiemen in evenwicht blijven is er niets aan de hand. Maar tijdens het broedseizoen wordt dit evenwicht heel makkelijk verstoord. Ten eerste zijn de volwassen vogels druk bezig met paren, nestbouw en later met het voeren van de jongen. Dit veroorzaakt stress. Dat is onvermijdelijk en normaliter helemaal niet erg. Alleen veroorzaakt stress een minder goed functioneren van de afweer waardoor het evenwicht met de ziektekiemen verstoord kan raken en de ziektekiemen zich kunnen gaan vermenigvuldigen.

Jonge vogels krijgen wel wat afweerstoffen mee vanuit de eidooier, maar deze worden snel opgebruikt. Het kost tijd voor het jong om een eigen afweer op te bouwen. De opbouw van afweer komt vaak pas goed op gang tijdens en na het uitvliegen en is vaak pas op zijn top als de vogel 1 jaar oud is. In de tussentijd zijn de jonge vogels erg kwetsbaar. Enkele ziektekiemen die opgepikt worden, van bijvoorbeeld de ouders, kunnen zich snel vermenigvuldigen in het jonge lichaam. Dit heeft niet alleen tot gevolg dat het betreffende jonge dier snel ziek kan worden en sterven. Het zieke jong gaat ook veel ziektekiemen uitscheiden waardoor het evenwicht met de afweer van nestgenoten, ouders en kooigenoten verstoord raken en zij op hun beurt ziek worden. Hoe meer zieke vogels, hoe meer ziektekiemen waardoor de ziekte uiteindelijk over kan slaan naar andere kooien: een epidemie is geboren. Om dit te voorkomen is het belangrijk dat toekomstige oudervogels zo min mogelijk ziektekiemen bij zich dragen.

PRAKTISCHE AANPAK

De meest voorkomende aandoeningen tijdens het broedseizoen zijn: bacteriële infecties, gist- en schimmelinfecties (megabacteriose), atoxoplasmose (dikke leverziekte) en coccidiose. Worminfecties komen alleen voor bij dieren die buiten gehouden worden (zij kunnen door wilde vogels besmet worden). Dieren die binnen gehuisvest zijn en die eenmaal een volledige wormkuur hebben gehad, kunnen zich niet opnieuw besmetten. Veel ziekten komen voor bij volwassen dieren die totaal niet ziek zijn, maar ongemerkt de ziekte kunnen verspreiden onder soortgenoten. De meeste van deze ziekten zijn gelukkig eenvoudig vast te stellen. Zaak is om dit op een dusdanig vroeg moment te doen dat het broedproces niet verstoord raakt door het gebruik van medicijnen. Bacteriële infecties, gist- en schimmelinfecties, coccidiose en worminfecties zijn vast te stellen met behulp van ontlastingonderzoek. De ontlasting kan het beste worden opgevangen op een lapje aluminiumfolie of schoon plastic (bv een boterhamzakje die net van de rol komt). Ontlasting van meerdere vogels uit dezelfde volière mag gewoon gemengd worden. Belangrijk is wel dat de ontlasting niet uit kan drogen en zo min mogelijk vermengd is met voedsel of bodemmateriaal. Aluminiumfolie met ontlasting kunt u een paar keer dubbel vouwen, dat is meestal voldoende. Een plastic zakje moet dichtgeknoopt worden. Een klein beetje ontlasting (een dikke mespunt) is voldoende voor onderzoek op bacteriën, en gisten. Een half theelepeltje ontlasting is voldoende voor onderzoek op coccidiose en megabacteriën. De ontlasting kan naar een dierenarts gebracht worden of opgestuurd worden via de post. Belangrijk is dat de dierenarts de ontlasting onderzoekt met een microscoop en zowel een

ongekleurd monster (voor de coccidiën, wormeieren en megabacteriën) en een gekleurd monster (voor de gisten en bacteriën) bekijkt. Aan de hand van de bevindingen kan een behandeling worden ingezet.

Dikke leverziekte is vast te stellen door inspectie van de buik van een vogel. Kanaries zijn dusdanig klein dat hun buikhuid doorzichtig is. Je kunt dus door de huid heen de organen zien. Een normale lever is vaak net te zien als een klein donker streepje, in de rechter helft van de buik net onder het borstbeen. Bij een vogel met dikke leverziekte zal er op die plek een grotere halvemaanvormige donkere vlek te zien zijn die soms zo groot is dat hij de hele buik vult. In dat laatste geval is de hele buik bol en donker van kleur. Een vogel die besmet is met de atoxoplasma-parasiet is nooit helemaal vrij te krijgen van deze ziekte. Wel kun je er voor zorgen dat de jongen niet besmet raken door tijdens het broedseizoen, vanaf 14 dagen voordat de jongen uitkomen, tot het moment dat de jongen gescheiden worden van de ouders 2 dagen per week baycox door het drinkwater te doen. Onderzoek heeft aangetoond dat de oudervogel dan geen parasieten uitscheidt en dus de jongen niet kan besmetten. Behandeling met esb3, esb4, trim/sul etc. is tijdens het broedseizoen niet aan te bevelen. Deze medicijnen remmen namelijk de calcium opname waardoor je problemen kunt krijgen met legnood, windeieren en skeletafwijkingen bij de jongen.

CONCLUSIE

Ook als zijn uw (toekomstige) ouderdieren niet ziek, toch kunnen ze voor problemen zorgen bij de jongen. Ontlastingonderzoek vooraf, inspectie van de vogels door ze in de hand te nemen (en vooral te letten op dikke leverziekte) kan veel leed voorkomen en de kansen op een goed kweekseizoen sterk vergroten.

VOEDING

Het is belangrijk dat de toekomstige oudervogels gewend zijn aan de voeding die ze aan hun jongen moeten geven, voordat ze aan de kweek beginnen. Jonge kanaries kunnen de eerste 3 dagen van hun leven geen zaden verteren. Ze zijn daarom afhankelijk van eivoer. Voor kanaries is goed eivoer te koop. Tegenwoordig zijn de meeste eivoeders compleet. Extra toevoeging van multivitamine-preparaten is dan ook meestal niet nodig en heeft het risico in zich van overdosering (met risico op schade van lever en nieren) of het uit balans raken van het evenwicht tussen de diverse nutriënten (zo geeft bijvoorbeeld een verhoging van het eiwitgehalte het risico dat er minder calcium wordt opgenomen etc.). Toevoeging van multivitamine-preparaten is alleen nodig bij dieren die (om wat voor reden dan ook) onvoldoende eivoer kunnen of willen eten.